

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

קרה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' אלתר אהרן שמואל בן ר' צבי ע"ה לואיס

נפטר ג' תמוז ה'תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

ולזכות

זוגתו מרת אסתר שיינדל תחיל' לואיס

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הרה"ת ר' אשר מנחם מענדל וזוגתו מרת רחל מנוחה

ומשפחתם שיחיו ימיני

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

קרח

א. מתנות כהונה – „חלקך ונחלתך”

בסוף הפרשה, כאשר מפרטת התורה את מתנות הכהונה הניתנות לכהנים¹. נאמר לאחר מכן², ויאמר ה' אל אהרן בארצכם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל³.

לאחר מכן, מתחיל ענין חדש³, ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה...⁴, ובפסוקים בקשר ללויים אין מופיע הביטוי „אני חלקך ונחלתך”, ונאמר רק „בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה”⁴.

הסיבה, לכאורה, לכך שרש"י אינו מסביר את ההבדל בין פסוקים אלו היא, משום שהדבר מובן מאליה, לפי פשוטו של מקרא⁵:

מן הפסוקים בפרשתנו ברור, שמתנות הכהונה שייכות בעצם „לה” והקדוש־ברוך הוא נותן לכהנים, כנאמר בתחלת הפרשה⁶, ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל .. לך נתתי...⁷. ומפורש בפסוקים, שלא רק קדשי הקדשים⁷ שמקבלים הכהנים, אלא אף קדשים קלים⁸, ואף „כל חלב יצהר... ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתם, בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהיה”⁹, וכך גם לגבי המתנות האחרות שמקבלים הכהנים¹⁰, כפי שמפרטת התורה שוב בסיומה (סיכומה¹¹) של הפרשה: „כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני ישראל לה' נתתי לך”¹², וכנאמר

בגמרא¹³: „מתנות כהנים, דכי קא זכו משולחן גבוה קא זכו”¹⁴.

ואילו לגבי המעשרות שמקבלים הלויים אומרת התורה¹⁵, שהם „חלק עבודתם”¹⁶ אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד, ולא באופן אשר „משולחן גבוה קא זכו”¹⁷.

ואת דברי הפסוק¹⁸, „כי מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללויים לנחלה”, יש להבין כפירוש רש"י – „הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר” – שהתורה מכנה את המעשרות „אשר ירימו לה' תרומה” לא מצד המעשר עצמו, אלא מפני החלק של „תרומת מעשר” אשר נמצא עדיין בתוך המעשר, ואשר אותו יש לתת לכהן.

לפי זה מובן גם שמשמעות הפסוק¹⁵, ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלק עבודתם...¹⁹ איננה שעצם הנתנה באה „משולחן גבוה” מפני שהיא ממה שנתנו ישראל לקדוש־ברוך־הוא, אלא „נתתי .. לנחלה” ללויים – נתניה זו היא ללויים מלכתחלה באופן של „נחלה”, כנאמר בפסוקים שלאחר מכן¹⁹, „נתתי ללויים לנחלה”, „כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם”.

לפיכך אנו רואים, שלגבי הכהנים נאמר

13 ב"ק יג, רע"א. שם יב, ב. וש"נ.

14 וראה רמב"ם הל' תרומות (פ"ב הי"ט) לגבי תרומות (וראה גם יד רמ"ה סנהדרין ק"ב, א). ובספרי פרשתנו (יח, כא) „כל מצות כהונה קנאו לשם [השם] ונתנו לכהונה כו". ושם לפניו (שם, כ) „על שולחני אתה אוכל ועל שולחני אתה שותה וכה"א כו". וראה שו"ת הרשב"א (ח"א סי"ח) ועוד, דאין מברכין על מת"כ משום דמשולחן גבוה קא זכו. וראה לקו"ש ח"י"ח ע' 223 ואילך. וש"נ.

15 פרשתנו שם, כא.

16 שעובדים במקום בני"י, כי „נתונים המה לו מאת בני"י” לתכלית זו (במדבר ג, ח"ט). וראה לקמן סי"ה.

17 וראה גם פרש"י שהובא לקמן סי"ה. וכ"ה לדעת ר' יאשי' בספרי שם, דכ"ד מתנות כהונה קנאו השם ונתנו לכהונה וזו (בלויים) חלק עבודתם. ולר' יונתן גם בלויים קנאו השם ונתנה ללויים – ראה מפרשי הספרי – רבינו הלל, תולדות אדם, ספרי דבי רב. וראה הערה 61.

18 שם, כד.

19 שם, כו.

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" גיטא תחי'
ליום הולדתה השני, ביום ט' תמוז ה'תשע"ט
ולזכות אחי החייל ב"צבאות השם" קלמן שיחי'

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת מאטיל חוה שיחי'
צייטלין

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגנוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

טבע העולם, אז די וועלט אליין איז מסייע צו צמיחת הגאולה.

(משיחות יום ה' פ' קרח, בדר"ח תמוז ו"ש"פ קרח, ג' תמוז תנש"א)

אמנם עדיין יכולה להיות השאלה – כפי שכמה שואלים: אפילו כאשר אני בעצמי עושה את עבודתי בשלימות, עד שאני מגיע לדרגה שמציאותי היא "יפוצו" (תכלית הביטול) – מה התועלת בזה, כאשר "אתם המעט מכל העמים"¹, ובעולם סביב ישנם שבעים אומות שהם ריבוי עצום בכמות בערך להכבשה אחת.²

ובסגנון אחר: מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על כך שיהודי עושה את עבודתו ד"יפוצו מעינותיך חוצה", ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה, הרי אין הם מבינים מה פירוש הדבר?! אמנם זוהי עבודה גדולה ונעלית ביותר – אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם!

והמענה על זה הוא: העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזה משובש בכלים דלבושי הטבע – יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

. . . עאכו"כ עכשיו, כאשר כו"כ ממניעות ועיכובים אלו אינם [וכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – בעולם עצמו רואים את הנסים והנפלאות שמתרחשים בפרט בשנים האחרונות [שנת נסים, ושנת אראנו נפלאות] – כבר הגיע הזמן, שהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, עד לנסים ונפלאות דגאולה האמיתית והשלימה – ה"ז חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה.

לקוטי

„אני חלקך ונחלתך“. הם מקבלים את חלקן ונחלתו של הקדוש־ברוך־הוא, ואילו אצל הלויים לא נאמר „אני חלקך ונחלתך“ – אין הם מקבלים את „חלק ה'“²⁰, אלא כחלק שישאל מפרישים „חלף עבודתם“, כדלעיל. וכנאמר בהמשך בתורה²¹, „ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם באהל מועד“.

ב. בתוך בני ישראל

אך יש להבין את המשך הפסוק ואת סיומו לגבי הכהנים „אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל“. ולעומת זאת. לגבי הלויים מודגש בפסוק פעמיים ההיפך מכך: „בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה“.

בעל „אור החיים“²² מסביר שבפסוק „אני חלקך ונחלתך...“ הכוונה היא שזהו הדבר המיוחד לוי; „אני נחלתך“ הוא „בתוך בני ישראל“ – „שאינן לך דבר בעם ישראל שאינן להקדוש־ברוך־הוא חלק עמהם ונוטלו הכהן בתבואות הארץ בפירות האילן בלחם בבשר בין בשמן ושאר הכ"ד מתנות“.

אך נדרש הסבר נוסף: מדוע צריך להדגיש כאן שמתנות הכהונה הן „בתוך בני ישראל“? אדרבה המשמעות העיקרית של מתנות הכהונה שבפרשתנו היא, שדברים אלה הקדוש־ברוך־הוא נותן²³ לכהנים. וזהו הרי ההסבר לסמיכות הפרשיות בין ענין מתנות כהונה לבין ענין מחלוקת קרח, כדי להשמיענו שהקדוש־ברוך־הוא נתן „כ"ד מתנות כהונה בברית מלח לעולם“²⁴ – ומדוע צריך להוסיף כאן „בתוך בני ישראל“?

ג. „שבט לוי“ – כהנים ולויים

כן יש להבין: בפרשת עקב, שבה מדובר על שבט לוי כולו – „בעת ההיא הבדיל ה' את שבט

שיחות

קרח

הלוי...“²⁵ – נאמר²⁶ „על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו, ה' הוא נחלתו“, שגם אצל הלויים „ה' הוא נחלתו“, וכפי שמבאר רש"י „נוטל פרס מזומן מבית המלך“. וכך נאמר גם בפרשת שופטים²⁷ „ה' הוא נחלתו“ לגבי „כהנים הלויים כל שבט לוי“²⁸.

לפי פירוש רש"י יש לומר, שפסוקים אלו, הן בפרשת עקב והן בפרשת שופטים, אמורים לגבי הכהנים: על הפסוק „על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו“ מפרש רש"י „לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינן פנויין לחרוש ולזרוע“, והרי הענין של „הובדלו לעבודת מזבח“ קשור לכהנים. וכן בפרשת שופטים, כוונת הפסוק „לא יהיה לכהנים הלויים“ היא לפי פירוש רש"י „הכהנים שיצאו משבט לוי“.

וכפי שהוא מפרש מספר פסוקים לפני כן²⁹, שמכך מובן, שבביטוי „הכהנים הלויים“ המופיע בכל המקומות האחרים, הכוונה היא גם כן ל„הכהנים שיצאו משבט לוי“, ורש"י אינו צריך לפרש זאת שוב.

וכפי שמבאר תרגום יונתן בפרשת שופטים³⁰, שפסוקים אלו אמורים לגבי הכהנים.

אך מכך שהתורה משתמשת בשני המקומות באותו ביטוי „שבט לוי“ – „בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי“, „כל שבט לוי“, ובשתי הפרשיות מופיעים ענינים הקשורים ללויים: בפרשת עקב – „לשאת את ארון ברית ה'“, מפרש רש"י „הלויים“, ובפרשת שופטים „אשי ה' ונחלתו יאכלון“ – אלו קדשי הגבול תרומות ומעשרות – מובן, שאמנם הכוונה העיקרית היא לכהנים, אך גם הלויים כלולים בכך.

ונדרש הסבר: מהו ההסבר להבדל המודגש בפסוקים שבפרשתנו, שלגבי הכהנים נאמר „אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל“, ואילו לגבי הלויים אין נאמר כך?

25 י, ת.
26 שם, ט.
27 יח, ב.
28 שם, א.
29 יז, ט.
30 יח, א"ב.

20 ל' האוה"ח שבהערה 5.
21 שם, לא ובאוה"ח שם.
22 בפסוק כ.
23 וא"כ „בתוך בני“ ה"ז מיעוטא, וכאילו כתוב „אף שהם בתוך בני“.
24 ל' רש"י בתחלת הענין – שם, ה.

הוספה

בשורת הגאולה

כט.

דערביי קען נאָך זיין די שאלה – ווי אַנדערע פרעגן: אפילו בשעת איך אַליין טו מיין עבודה בשלימות, ביז אַז איך דערגרייך צו אַ דרגא וואָס מיין מציאות איז „יפוצו“ (תכלית הביטול) – וואָס העלפט עס, ווען „אתם המעט מכל העמים“¹, און אין דער וועלט אַרום זיינען פאַראַן שבעים אומות וועלכע זיינען אַ ריבוי עצום בכמות בערך צו דער כבשה אחת.²

ובסגנון אחר: וואָס וועט די וועלט און וואָס וועלן די אומות זאָגן אויף דעם וואָס אַ איד טוט זיין עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה“, ובמיוחד – אין ממחר זיין די גאולה האמיתית והשלימה, זיי פאַרשטייען דאָך ניט וואָס דאָס מיינט?! ס'איז טאַקע גאָר אַ גרויסע און הויכע עבודה – אָבער מ'דאַרף זיך דאָך לכאורה רעכענען – טענה'ט ער – מיט דער וועלט!

איז דער ענטפער אויף דעם: די וועלט איז שוין צוגעגרייט, פאַרטיק! בשעת אַ איד וועט טאָן זיין עבודה כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה ווי דאָס איז אָנגעטאָן אין די כלים פון לבושי הטבע – וועט ער זען ווי דער עולם, טבע העולם און אומות העולם זיינען אים מסייע אין זיין עבודה.

... עאכו"כ איצטער, ווען מ'האָט ניט כו"כ פון די אַלע מניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, אַז אויך אין מדינה ההיא זיינען געוואָרן שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – אין דער וועלט אַליין זעט מען די נסים ונפלאות וואָס קומען פאַר בפרט אין די לעצטע יאָרן [שנת נסים, און שנת אראנו נפלאות] – איז שוין הגיע הזמן, אַז הגם וואָס עס דאַרף זיין אַן ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, ביז די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה – נעמט עס דורך אויך

(1) ואתחנן ז, ז.

(2) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט, ב.

ד. הרמב"ם: כל שבת לוי

יוצא מכך, שלפי משמעותם הפשוטה של הפסוקים יש הבדל מהותי בעצם השרות בין הכהנים לבין הלויים:

הכהנים, שמשמעות המילה כהונה היא שרות³⁷, נבחרו מלכתחלה כמשרתים לקדוש ברוך הוא במשכן, „לכהנו ליה“³⁸, „לקדשו לכהנו ליה“³⁹.

ואילו הלויים אינם במהותם משרתי ה' באופן ישיר, אלא „ושרתו אותו“⁴⁰, „מסייעין“⁴⁰ לכהנים – „וז היא השרות“⁴⁰. יותר מכך: כל עבודותיהם במשכן גם אלו שאינן נראות בגלוי כסיוע לכהנים, מכונות „משמרת בני ישראל“⁴¹, ורש"י מפרש על כך „שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באין תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן“ – הלויים הם כשליחים שכירים של בני ישראל⁴².

כלומר, לפי פירוש רש"י בפשוטו של מקרא יוצא, שאת הכהנים הבדיל הקדוש ברוך הוא באופן שהוא ייעד אותם להיות משרתיו של. ואילו את הלויים הבדיל הקדוש ברוך הוא לכך שבני ישראל ישכרו אותם – „שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי“⁴³.

לעומת זאת, הרמב"ם בהלכות כלי המקדש⁴⁴ אומר „זרע לוי כולו הובדל לעבודת המקדש שנאמר²⁵ בעת ההיא הבדיל ה' את שבת הלוי“. לאחר מכן, בפרק אחר, אומר הרמב"ם⁴⁵ „הכהנים הובדלו מכלל הלויים

ענין נוסף הטעון ביאור: הרמב"ם, בדרך ההלכה, מפרש שהפסוקים בפרשתנו ובפרשת שופטים אמורים לגבי שבת לוי כולו. ואלה דבריו³¹: כל שבת לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען... שנאמר לא יהיה לכהנים הלויים כל שבת לוי.. בארצם לא תנחלו... ולאחר מכן הוא אומר³² „ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל... מפני שהובדל... והוא ברוך הוא וזכה להם, שנאמר אני חלקך ונחלתך“.

אמנם מובן, שאין להקשות על הרמב"ם לפי פשט הפסוקים. אך בכל זאת יש לעיין וללבן, מהו ההבדל בין דעת רש"י, המפרש את פשט הפסוקים, לבין דעת הרמב"ם, לפי דרך ההלכה?

ה. שני אופנים בהבנת ההבדל בין הכהנים ללויים

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר, שאת ההבדל בין הכהנים לבין הלויים ניתן להבין בשני אופנים:

(א) הן הלויים והן הכהנים נעלים ונבדלים מכלל ישראל באותה צורה בכללות. אלא שבאותו אופן של הפרשה והבדלה, הכהנים מובדלים לה' יותר מאשר הלויים.

(ב) הכהנים והלויים מובדלים לה' באופן שונה לחלוטין אלה מאלה.

ההסבר לכך הוא:

הבדלתם של הכהנים נאמרת בתחלת פרשת תצוה³³ „ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך...“³³ כמושך למלאכת המשכן. לעומת זאת, הבדלת הלויים לעבודת המשכן מופיעה בתורה בפעם הראשונה בפרשת במדבר³⁴. לאחרי הקמת המשכן. ואף בציווי נאמר³⁵: „הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו“³⁶.

(31) הל' שמיטה ויובל פי"ג ה"י.

(32) שם ה"ב.

(33) כח, א.

(34) א, נ ואילך. ג, ו ואילך.

(35) ג, ו.

(36) משא"כ הפסוקים שלפניו (שם א, נ ואילך) אינם

הפרשה דעבודת הלויים כ"א פרט במנין הלויים, כהתחלת הפרשה (א, מט) „אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם גו“... ולהעיר דגם הציוויים שנאמרו שם מדובר (בעיקר) ע"ד נשיאת המשכן, הורדת והקמת המשכן, חניית הלויים סביב לאהל מועד, שכ"ז היו רק במשכן ולא מצות לדורות. (37) רש"י תצוה כח, ג. וראה פרש"י ויגש מז, כב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 19 ואילך.

(38) תצוה שם, א"ד.

(39) תצוה שם, ג.

(40) רש"י במדבר ג, ו.

(41) שם, ה.

(42) וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 12 ואילך שזוהו ב' ענינים בעבודת הלויים, עבודה החיובית ועבודה בשמירה – שלילית. ע"ש בארוכה.

(43) רש"י במדבר שם, יב.

(44) רפ"ג.

(45) רפ"ד.

בני ישראל, אשר יש להם נחלה שניתנה להם מאת הקדוש-ברוך-הוא, וכן הכהנים, שעליהם נאמר „אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל“, הם כולם משרתי ה', ומשמעות הדברים היא שיש להם מציאות עצמית מסויימת.

לעומת זאת, הלויים⁷² אינם חשים עצמם כלל וכלל כמציאות בפני עצמם, ואפילו לא כמציאות של קדושה, הם אינם אפילו מציאות של משרתי ה', אלא רק מסייעים לכהנים, כדי

(72) ראה תו"א בשלח סב, ג.

שהללו יוכלו לבצע את שירותם, וכן משמשים כשלושים הנשכרים על ידי בני ישראל – ודוקא בעבודה זו של התבטלות מוחלטת⁷³, נוצרת ההתקשרות וההתחברות האמיתית של ישראל עם הקדוש-ברוך-הוא – „ליוה אישי אלי“⁷⁴.

(משיחות ש"פ 9 קרח תשמ"ה.

ש"פ נצוי וכ"ט אלול תשמ"מ)

(73) ראה עד"ו לקו"ש חכ"ב (ע' 12 ואילך) – שדוקא בנדבת העצים, שאינם חלק מהקרבן עצמו רק הכשר קרבן (ובמילא אין להאדם „שביעת רצון“ שהוא פעול ה"ריח גיחות לה", וכל פעולתו היא רק שמסייע לאחר להקריב קרבנו) בא בגילוי יותר הביטול ומסנ"פ לה'.

(74) ויצא שם.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי ר' שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המקדש" בכלל, ו„הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות“⁴⁹.

ז. קביעת הכהונה והלויה לאחר מחלוקת קרח

מכך מובן בפרשתנו, שלאחר מחלוקת קרח, שבה היה ערעור על הכהונה⁵⁰, ולאחריה היה צורך להציב מחדש את סדר הכהונה והלויה, יש גם בכך הבדל בין שיטת רש"י לבין שיטת הרמב"ם:

לדעת רש"י בפשוטו של מקרא, נקבעו הדברים באותו אופן כפי שהיו לפני כן: הכהנים הוזהרו „אתה ובניך... תשאו את עון כהונתכם“ („שאנינה מסורה ללויים ותוהירו הלויים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם“), ולגבי הלויים נאמר – „וגם⁵¹ את אחיך מטה לוי .. הקרב אתך וילוו עליך וישחרתך“⁵², וכך מפורטים בהמשך הפרשה ההבדלים בין עבודות הכהנים לבין עבודות הלויים, „אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו גם הם גם אתם“, אלא „ולוו (הלויים) עליך“⁵³.

ולעומת זאת, לדעת הרמב"ם לומדים מפסוקים אלו ש„כשם⁵⁴ שהלויים מוזהרין שלא לעבוד עבודת הכהנים⁵⁵ כך הכהנים מוזהרין שלא לעבוד עבודת הלויים, שנאמר⁵⁶ גם הם

(49) בכללות החילוק בין כהן ולוי – ראה בסגנון אחר לקו"ש ח"ח [המתורגם] ע' 209 ואילך. ח"ש ע' 316 ואילך. ועוד.

(50) לשון רש"י פרשתנו יח, ח.

(51) זה על הכהן לעשות.

(52) יח, א"ב ובפרש"י.

(53) ע"ש בפרש"י.

(54) שם פ"ג ה"י.

(55) וי"ל שיש חילוק עקרי בין אוהרה זו לאוהרת שוער שלא ישיר כו' בלויים גופא (ערכין יא, ב. ספרי פרשתנו יח, ג. רמב"ם שם פ"ג ה"י) – ומהם: א) עבודות דכהנים או דלויים – אחד בעבודת הב' זר (ואולי י"ל דע"ז הוא הישראל שבמעמד*) – משא"כ שוער ומשורר דרק אסור (לא מטעם זרות). ב) החפצא אחות – מקדש או קרבן. ועוד. ולהעיר מצפ"ע (המלוקט) על ס' עבודה שם. ואכ"מ.

(56) פרשתנו שם, ג.

(* ולהעיר מהשקו"ט במנ"ח מצוה שפט (הובא לקמן הערה 60).

לעבודת הקרבנות, שנאמר⁴⁶ ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים“. כלומר, שיטת הרמב"ם היא לפי האופן הראשון שהוזכר לעיל אותה הבדלה אצל הכהנים ואצל הלויים. וההבדל הוא רק אם לצורך עבודת המקדש, או לצורך עבודת הקרבנות.

ו. ההבדל בין דעת רש"י לבין דעת הרמב"ם

לפי זה, ההבדל בין דעת רש"י, בפשוטו של מקרא, לבין דעת הרמב"ם בספרו היד החזקה, בדרך ההלכה, הוא בשני ענינים:

א) לדעת רש"י יש בתורה הבדלה והקרבה לה' באופן מיוחד של הכהנים מתוך בני ישראל, בלי קשר להבדלתם בתוך שבט לוי כולו. ואילו לדעת הרמב"ם, יש תחלה הבדלה של שבט לוי כולו, כולל הכהנים, ולאחר מכן יש בהבדלה זו עצמה שלב נוסף „הכהנים הובדלו מכלל הלויים“⁴⁷.

ב) לדעת רש"י יש שני סוגים שונים של שירות: אצל הכהן השירות הוא ענין מהותי בו, זהו שמו – „כהן“ לשון שירות. שירות לה'. ואילו אצל הלוי השירות איננו (ישירות) לה', אלא שירות וטפל לכהנים – וילוו אליך, וענין השירות אינו ענין הכרוך בעצם מהותו, אלא הוא שכיר לכך.

לעומת זאת, לדעת הרמב"ם נכללים שניהם באותו סוג כללי של שירות⁴⁸. וההבדל ביניהם הוא רק בכך ש„זרע לוי כולו מובדל לעבודת

(46) דה"א כג, יג.

(47) להעיר מהשקו"ט האם יש כהן מקדושת לוי. ולכאורה י"ל שזה שייך לפלוגתת רש"י והרמב"ם שבפנים. וראה חקרי לב או"ח ס' לה. ולקמן בפנים. ואכ"מ.

ולהעיר מצפ"ע מהד"ת בסופה (ע' 182) ובכ"מ, שמבאר דפליגי גמ' דידן וירושלמי אם כהן שנעשה חלל אם יש עליו שם לוי. וראה צפ"ע ע"ה פרשתנו יח, כא. וש"נ.

(48) ולהעיר משו"ע אדה"ז או"ח סכ"ח ס"י (וש"ג) דמה שנהגים שהלוי יצוק מים על ידי הכהנים כדי שהכהנים יוסיפו קדושה על קדושתם. וראה שם ס"א בלוי ת"ח וכהן ע"ה, ואין בזה איסור משום ולוול תורתו כיון שאינו משרת את הכהנים דרך חק ומשפט כהונה אלא מתכוין להוסיף קדושה כו"ל.

גם אתם". כי אמנם, הכהנים הובדלו מלכתחלה ביחד עם שבט לוי כולו, אך כיון שהבדילו אותם בהבדלה מיוחדת גם מתוך כלל הלויים, אסור להם לבצע את עבודת הלויים.

וזאת רק לפי דעת הרמב"ם, שלגבי שניהם חל אותו סוג של שירות. ואילו לדעת רש"י, בפשוטו של מקרא, יש לומר שאין אנו מוצאים שהכהנים מזהירים שלא לעבוד את עבודת הלויים⁵⁷, כי אין זה אותו שירות, המושג "שירות" אצל הלויים שונה במהותו לחלוטין, בדומה לנאמר בגמרא⁵⁸, "דלאו מינה⁵⁹ לא מחריב בה"⁶⁰.

ח. המתנות – בהתאם לשירות

לפי זה מובן שכל אחד נוקט בשיטתו גם בהמשך פרשת מתנות הכהונה, כאשר אומרת התורה לגבי הכהונה שהיא "ברית מלח עולם":

לדעת רש"י, בפשוטו של מקרא, נאמר ענין זה, "אני חלקך ונחלתך", רק לכהנים, שמשום שמהותם היא שירות לה', לפיכך גם לגבי המתנות, הם מקבלים אותן באופן של "אני חלקך...". – "משולחן גבוה קא זכו".

ואילו הלויים, שאינם "משרתי ה'" ממש, אלא "וילוו עליך וישרתוך" והם שליחים של בני ישראל, לכן גם מתנותיהם אינן באופן של "אני חלקך ונחלתך", אלא מסוג של מעשר "חלף עבודתם"⁶¹.

57 וראה חקרי לב שם בתחלתו.

58 זבחים ג, א ובפרש"י שם. שם, ב.

59 משא"כ בשוער ומשורר (הערה 55) את"ל דגם עפפשמ" – אסור.

60 להעיר (ע"ד ההלכה) ממנ"ח (מצוה שפט) דאזהרה זו שלא יתעסקו הלויים בעבודת כהנים וכן להיפך, "אינו רק בשני המשפחות כהנים ולויים כו' אבל ישראלים אינם בכלל באזהרה זו וישראל ששורר או שוער לא מצינו אסור כלל". וצ"ע הרי ישראל ששורר או שוער ה"ז ורובמית וכו', וכמפורש בערכין שם (ובפרש"י שם).

61 להעיר דגם להדעות ע"ד ההלכה דגם ככהנים הוי "חלף עבודתם" (ראה אור זרוע ח"א סק"ג. ועוד) – שאני כהנים מלויים, דבליים ה"ז מה שישאל שזכרים אותם ונותנים להם מעשר חלף עבודתם, כלשון רש"י בפ' במדבר (כ"ג בפנים ס"ח); משא"כ ככהנים ה"ז מה שהקב"ה נתן להם חלף עבודתם לה'. וראה לשון רש"י ערכין לה', א ד"ה הכא ברשותו. וראה די אפרים י"ד ס"א ס"ט. שו"ת בית יצחק ס"ג אות יד. ועוד. ואכ"מ.

לעומת זאת, לדעת הרמב"ם, שהכהנים והלויים מובדלים ביחד לעבודה – "זרע לוי כולו מובדל" מלכתחלה, ורק לאחר מכן "הכהנים הובדלו מכלל הלויים" –

גם הלויים נכללים בשירות לה', ולכן גם הם נכללים ב"אני חלקך ונחלתך".

ט. הסבר הפסוקים שבחומש דברים

לפי זה מובן גם לגבי הפרשיות במשנה תורה, בפרשת עקב ובפרשת שופטים, שההבדל בין רש"י לבין הרמב"ם, הוא בהתאם לפירושיהם לפני כן:

לדעת הרמב"ם, נכללים גם הלויים בפרשה של "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט לוי" שבפרשת עקב, ובלא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי" שבפרשת שופטים⁶², כי ההבדלה לה' כוללת את שבט לוי כולו.

לעומת זאת, לפי פירוש רש"י, בפשוטו של מקרא, הרי כיון שבמקומות הקודמים, בפרשת במדבר ובפרשתנו, מובן בפשוטו של מקרא שיש הבדל בין סוג השירות של הכהנים ושל הלויים, אין לומר, שבפסוקים האמורים "בעת ההיא...". ו"לא יהיה לכהנים..." המופיעים בחומש דברים משנה תורה – אשר כשמו כן הוא, שתוכנו ענינים ששנה משה לישראל – תחדש התורה חידוש מהותי לגבי הכהנים והלויים, ולכן מסביר רש"י שמדובר כאן באופן כללי, והמילים "ה' הוא נחלתו" אמורות בעיקר לגבי הכהנים.

ועוד יש לומר, שלפי רש"י שני הפסוקים המופיעים בפרשת עקב עוסקים בשני ענינים שונים:

"בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה" – התורה מצרפת יחדיו את הלויים נושאי ארון ברית ה' ואת הכהנים –

62 ראה רמב"ם שם ה"ב (מערבין יא, א) "שנאמר (שופטים יח, ז) ושרת בשם ה' אלוקו ככל אחיו הלויים, אי זהו שירות שהוא בשם ה' הוי אומר זו שירה". אבל בפרש"י שופטים שם (ר"ז. מספרי עה"פ) דקאי על כהן ולא לוי ד"ציצא לויים שאין ראוי לשירות".

ארץ ישראל לנחלה, אלא הקדוש-ברוך-הוא ציוה שישראל יתנו לבני לוי שכר "חלף עבודתם". ואת זאת מדגישה התורה, ש"ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה" – נחלתם אינה ביחד ובאותו אופן שקבלו ישראל נחלה⁶⁷.

יא. ההתקשרות האמיתית – התבטלות

מ"ינה של תורה" שבפירוש רש"י:

הרמב"ם אומר⁶⁸: "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש... אשר נדבה רוחו... לעמוד לפני ה'... הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו".

מכך מובן גם לשיטת רש"י, לגבי מהותם של הכהן והלוי, שאצל כל אחד ואחד מישראל יש בעבודה הרוחנית הן דרגה של כהן והן דרגה של לוי. וכיון שלעתידי לבוא הלויים יהיו כהנים, ויהיו נעלים מכהנים⁶⁹, מובן, שגם בזמן הזה יש מעלה מיוחדת בלוי על פני הכהן.

ויש לבאר לפי האמור לעיל: לוי הוא מלשון ילווה התקשרות והתחברות⁷⁰ – דביקות בה'⁷¹. מצד שני, אמורים "וילוו עליך וישרתוך", שהם משרתים לכהנים ומסייעים להם. וכן הם שלוחים של בני ישראל, לשרת במקומם.

ולכאורה, כיצד מתיישבים שני הענינים יחדיו, והרי כיון שמהותם היא התקשרות והתחברות לה', הם היו צריכים להיות ככהנים, משרתי ה', לקדשו לי, נתקדש קדש קדשים?

אלא, ההסבר לכך הוא, שהיא הנותנת: עבודת ה' האמיתית היא כאשר אין נחשבים למציאות עצמאית כלל וכלל.

"לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו" משום שאין מדובר כאן על עצם השירות של הכהנים. ומסיבה זו יובן יותר⁶³ פירוש רש"י על הפסוק הראשון, שהמשמעות של "לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו" היא "נשיאת כפים"⁶⁴, ואין הכוונה לשירות ולעבודה במקדש שזהו עיקר תפקידו".

ובפסוק השני "על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו כאשר דבר ה'" מפרש רש"י, שזהו ענין בפני עצמו: "לפי שהובדלו לעבודת מזבח". שזהו עיקר השירות של הכהונה – ולכן נאמר כאן: "ה' הוא נחלתו"⁶⁵ – "נוטל פרס מזומן מבית המלך".

י. נחלת הכהנים והלויים

לפי כל האמור לעיל יש להסביר על פי פירוש רש"י את ההבדל בפסוקים שבפרשתנו בין הכהנים ללויים, שלגבי הכהנים נאמר, "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל", ואילו לגבי הלויים נאמר, לכאורה, להיפך "בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה" – והנה ההבדל בין נחלת הכהנים לבין נחלת הלויים:

נחלתם של הכהנים היא "בתוך בני ישראל" – באותו אופן שיש לבני ישראל נחלה, וביחד אתם: כשם שהקדוש-ברוך-הוא נתן לישראל נחלה – ארץ ישראל, כך הוא נתן חלק ונחלה לכהנים את "כל תרומות הקדשים אשר ירימו בני ישראל לה"⁶⁶.

ואילו הלויים לא קבלו מהקדוש-ברוך-הוא נחלה באופן ישיר, כפי שקבלו בני ישראל את

63 אע"פ שבלאה"כ מוכרח מדכתיב "ולברך בשמו".

64 ראה הערה הבאה.

65 שמוה שרש"י העתיק בהד"ה לא רק התיבות "ולברך בשמו" אלא גם "לעמוד לפני ה' לשרתו" משמע, דמפרש גם תיבות אלו על נשיאת כפים (או, הדניקור כאן הוא נשיאת כפים). ועצ"ע.

66 אלא ד"ל, שמכיון שעל הלויים נאמר "ושרתו אותו" שהם מסייעים לכהנים – בעבודת המזבח, לכן בכללות הרי גם הלויים נכללים בפסוק הב' "ע"כ לא ה' ללוי גו' ה' הוא נחלתו". אלא שהכתוב מסיים "כאשר דבר ה' לוי", והכוונה לכאורה להפסוק שבפרשתנו בנוגע לכהנים. וצ"ע למה לא פירש זה רש"י על פסוק זה (בפ' עקב), כ"א לאחרי זה בפ' שופטים יח, ב (בסופו).

67 פרשתנו יח, יט.

67 וגם הגמ"ח ערים שניתנו ללויים – ע"פ פשוטו של מקרא אינן נחלה להם בתוך בני, כ"א כלשון הכתוב (מסעי לה, ב"ג) ונתנו ללויים מנחלת אחותם ערים לשבת גו' והיו הערים .. לשבת (ראה אה"ח שם). וראה רמב"ן פרשתנו בסופה.

ע"ד ההלכה – ראה ירושלמי מע"ש פ"ה ה"ט. ובארוכה לקו"ש חכ"ה ע"ג ואילך. וש"נ.

68 בסוף ה'ל' שמיטה ויובל. וראה לקו"ש ח"ח ע' 345 ואילך. ח"ח [המתורגם] ע' 211. וש"נ.

69 תניא פ"ג, מ"ל"ת להאריז"ל (יחזקאל). וראה בארוכה לקו"ש פרשתנו נו, סע"ב ואילך.

70 כמ"ש בפ' ויצא (כט, לד).

71 ראה תו"א ויחי מה, סע"ב ואילך. ובכ"מ.